Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 210 (10.593). Львів, неділя 20. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. пополуд. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Польська автокефалія.

День 16. вересня 1925 стає історичною хвилею, переломовим днем в житті православної церкви в Польщі, в житті чотирьох міліонів визнавців тієї церкви. В тому дні формально і святочно польський уряд осягнув свою мету: зірвав неканонічним способом звязки православної церкви в Польщі з її канонічним московським центром.

В дні 16. вересня 1925 Варшава, найдальше висунена на схід станиця латинства, обходила свято „побіди польської державної ідеї", себто свято безвідкличного підчинення православної церкви світській політичній владі. В дні 16. вересня 1925 православна церква формально стала **автокефальною**, себ-то незалежною від московського православного центра, але за те вповні залежною від польської світської адміністрації, від її бажань і забаганок.

Польська автокефалія формально заістнувала в половині вересня 1925, одначе фактично вона існує вже майже чотири роки. Реставрація польської державности супровожалася страшними переходами для православної церкви. Перші удари посипалися на православні церкви в Холмщині, коли то старинну церкву св. Кирила й Методія висаджено екразитом в повітря. Сотні церков зачинено, а ключі віддано поліції. Православне населення лишилося без спромоги заспокоєння його релігійних потреб. Друга фаза цього підготовлювання автокефалії зазначилася загарбанням церков сфанатизованими і владою піддержуваними римокатоликами та насильною переміною їх на костьоли. Середньовічний релігійний фанатизм йшов тут у парі з потоптанням права власности. Православне духовенство позбавлено матеріальної забезпеки, понижено його в нужді й безпросвітку.

Паралельно з тим розпочато заходи біля „автокефалії", яку вже введено односторонним розпорядком уряду з 31. січня 1922 р. Тим переведено принцип незалежности православної церкви від якоінебудь зовнішньої власти, принцип суперечний з канонами й практикою цієї церкви. Автокефалія в православній церкві може обіймати тільки **національні церкви** національних держав. Міщаним під національним оглядом церквам в чужинній державі може бути признана з боку дотеперішньої верховної духовної влади менша або більша автокефалія. Ясно, що в ніякому випадку не могла легальним порядком осягнути автокефального становища православна церква в Польщі, якої визнавці належать до трьох національностей: української, білоруської й російської.

Також польська держава не є національною державою для жадної з тих націй. Православна церква не лише не є пануючою в Польщі, як цього вимагає принцип національности тієї церкви, але навіть не є рівнорядною з иншими церковними організаціями.

Польські заходи у московського патріярха Тихона в справі автокефалії з поданих причин не мали ніяких успіхів. Тоді польський уряд наказав перебуваючим на польській державній території православним владикам самочинно перевести автокефалію, не оглядаючись на канони. Годиться ще зазначити, що в основу організації православної церкви покладено **демократичний** принцип в противенстві до **аристократичного** принципу католицької церковної організації. Про долю і зміну організації православної церкви рішають не тільки владики, єрархи, але й миряне. Тимчасом польський уряд знехтував цей принцип, знаючи, що йому лекше зробити натиск на кількох залежних від нього людей, церковних достойників, як на міліони вірних і їх представників.

Одначе й більшість владик спротивилася польській автокефалії, за що їх прогнано з меж польської держави, або запроторено в монастирських мурах. Так „прочистивши атмосферу" і після трагічної смерти енергійного митрополита Юрія (Українця, а не Москаля, як пише польська преса) покликавши на митрополичий стілець слабо відпорного і незвязаного з інтересами православного населення в Польщі еп. Діонізія, — приспішеним ходом поведено „автокефалістичну" акцію.

Скликаний на приказ уряду собор „перечищених" епископів ухвалив 14. червня 1922 автокефалію, але **умовну**, а саме, що **польський уряд здобуде** благословення для автокефальної правосл. церкви від царгородського патріярха і инших патріярхів та голов правосл. церков в Греції, Болгарії, Югославії і Румунії, а також від московського патріярхату (якщо цей патріярхат не буде скасований).

На протязі двох літ відбулося **здобування** польським урядом **благословення** для поставленої ним автокефалії. Найлекше пішла справа в Царгороді. Підозрілий в продажности патріярх Григорій 13. листопада 1924. „прийняв й затвердив автокефальний і незалежний устрій православної церкви в Польщі, поблагословив і канонічно проголосив православну церкву в Польщі як церкву автокефальну і обдаровану всіми необмеженими правами автокефальних православних церков". Цю постанову затвердив його наступник, опісля прогнаний турецьким урядом патріярх Константин та теперішній патріярх Василь (Базілевс), який і прислав свою делегацію на святочне проголошення автокефалії до Варшави. Автокефальність православної церкви в Польщі признав теж румунський патріярх. Дальших визнань (правосл. церков в Греції, Болгарії, Югославії і Московщині) ще нема, але на те не звертає найменшої уваги польський уряд, який зобовязався виклопотати благословення

Так кінчається один акт з життя православного населення в Польщі, кінчається для уряду, але не кінчається для визнавців правосл. церкви.

* * *

З приводу святочного оголошення автокефалії православної церкви у Польщі нижче підписані православні сенатори і посли, які під цю пору знаходяться у Варшаві, вважають своїм обовязком супроти православного населення у Польщі, яке їх вибрало і довірило їм оборону своїх прав та інтересів, — заявити, що цей акт переведено офіційною церковною владою у Польщі без відома та участи православної людности, і що православному народові не дано можливости висловити з цього приводу свою думку й волю (на Соборі) в канонічному порядку".

Підписи: сенатор Черкавський, сен. Макович, сен. Пастернак, сен. Левчанівська, сен. Богданович, депутат Рогуля.

Земельна реформа в сенаті

Реферат сен. Белявского. — Промови й заяви представників ріжних польських партій. — Промова сен. М. Черкавського.

Законопроект про парцеляцію і осадництво, який в останніх двох тижнях товкся по сенатських комісіях (суспільного господарства, скарбово-буджетовій і правничій), перейшов 16. н. м. під розгляд пленуму сенату.

Референт сен. Белявскі, просячи вибачення, що він не визнається як слід у подробицях закону, бо сам не специяліст, а крім того обняв реферат ледве 4 дні тому, зазначив, що всі земельні реформи, переведені досіль у 15 европейських державах, мають дві спільні прикмети: 1) демократизацію посідання землі, 2) менше або більше вивласнення землі. Як відємні наслідки земельної реформи в Польщі реф. передбачує тимчасове обниження хліборобської продукції і експорту, зупинення розвитку рільного промислу й хвилеве зменшення скарбових впливів; як додатні наслідки: піднесення добробуту селянської верстви, облекшення внутрішнього ринку збуту для виробів промислу і „сильне обсадження державної території" (себто кольонізація „кресів"). Сенатські комісії кермувались принципами: „еволюції" і зменшення примусу вивласнення до мінімум. Отже вони прийняли внесення, що: нерозпарцельована в одній році земля не побільшить контингенту призначеної до парцеляції землі на другий рік; поіменний виказ на 1926 р. не буде оголошений; приватна парцеляція отримала цілий ряд полекшень. Основною зміною є введення до закону приписів про комасацію і регуляцію, обовязок загосподарення придбаних парцель новими власниками, ну і — збільшення максімума землі, не підлягаючої парцеляції. Закінчив вшехпольський референт свої виводи пригадкою на векслі, які держава виставила селянським масам у формі обіцянок земельної реформи, та пересторогою, що — мовляв — держава не може, як банкрот, пропонувати викупу тих векслів по 5 сотиків за золотий (наче би нинішній закон, та ще й дооброзаний сенатом, уявляв собою повне заспокоєння даних обіцянок та конституційних гарантій!).

Представник ендеції (ЗЛН.) сен **Грінвахер** бився в груди, що його клюб турбувався виключно долею будучої продукції та узгідненням закону з „правовістю і конституцією". Представник великої поміщицької власности (дубяцеції) сен. **Стецкі** заявив просто, що „законопроект обійшовся безцеремонно з обовязуючим цивільним кодексом і конституцією". Він бачить лікарство на нездорові аграрні відносини в Польщі не у вивласненню великої зем. посілости, а в упромисловлюванню Польщі й приноровлюванню зем. реформи „крок за кроком" до того упромисловлення. Сен. Стецкі пророкує страшні наслідки від зем. закону, як недалекий ще гірший голод землі, який треба буде заспокоювати з вивласнювання більшої **селянської** земельної посілости! — Сен. **Возніцкі** („Визволенє") теж [illegible] святочне зобо-

…ізання держави в 1920 р. передати селянам землю. з тою ріжницею, що він бачить у поправках комісії сенату перечеркнення цілого закону. „Якщо палата прийме поправки комісії, то боротьба, яка закінчилася … деяким компромісом (компромісом лише частини польських партій — Українці ніякого компромісу не заключили — Пр. Ред.), розпалиться наново і то в найважчій для держави фінансовій і господарській ситуації. Запропоновано 160 поправок, себто 160 можливостей відкинення цілого закону, …що лише поправка матиме проти себе більшість, але не пахуючу 11/20 голосів". Промовець висміває ролю правниці як оборонця конституції і складає в імени „Визволення" таку декларацію, що „колиб якась партія поставила внесення на прийняття закону без змін, то з тяжким серцем, бачучи, що наші поправки не мають виглядів перейти, ми голосували би за тим внесенням". Сен. Шиховскі (НПР.) заповідає зголошення наново поправок, признаючих зем. робітникам більше відшкодування та більші кредити на загосподарення; від прийняття тих поправок НПР. робить залежним своє становище.

Слідуючого дня (17. ц. м.) велась у сенаті дальша земельна дебата. Сен. Бувек (Пяст) домагався прийняти закон без основних змін в порівнанню зі соймовим законом. Він полемізував теж зі сен. Стецким на тему „конституційности" чи „неконституційности" закону.

Сен. Черкавський в імени Української Парлям. Репрез., розпочав свою довгу промову такою заявою:

„В добі права нації кожний нарід мусить одержати землю своєї історичної території, тим самим і український нарід, а з окрема та частина його, що від віків трудиться коло землі, мусить одержати відвічну свою спадщину, зрошену кровю національних своїх героїв і потом поколінь, що її управляли. Аграрні реформи, які заводять демократизацію землеволодіння, мусять числитися з історичними правами нації, як такої, і природними правами трудового люду, який від століть займається хліборобством. Супроти того Українська Парляментарна Репрезентація закладає рішучий протест проти вирішування земельного питання варшавськими законодатними тілами і заявляє, що розвязка земельного питання на Західньо-Українських землях прислугувати може одиноко українському народові, його законодатним тілам. Колиж сьогодня варшавське законодатне тіло, топчучи всі міжнародні зобовязання варшавського правління і свої власні закони, береться насильно розвязувати земельне питання західньо-українських земель, щоб історичну українську територію вчинити тереном кольонізації польським елементом, що походить з етнографічних меж Польщі, а українське населення вдати на повну пролетаризацію і рівночасно насильно змінити етнічний склад Зах.-Українських земель, забираємо слово, щоби запротестувати проти практик варшавського законодатного центру перед усіми культурними народами світа і пригадати польському народові, з яким обуренням відносився він до діяльности пруської кольонізаційної комісії…"

Дальше промовець порівнює методи кол. пруської й нинішньої польської кольонізаційної політики та її реальний вислід, після чого пригадує формальні обітниці, які від 1919 р. робила Польща перед Антантою й перед західно-европейською демократією щодо наділення землею селянського непольського населення в Польщі. В лютім 1919 року нач. держави Юзеф Пілсудскі заповів при відкриттю конституанти, що „земельна реформа в Польщі буде переведена в дусі великих демократій заходу". Але дійсні демократії заходу не признають кольонізації. Справжні цілі зем. реформи виявили підчас соймової дебати в літі 1919 р. Вінценти Вітос і Станіслав Грабскі — лідери найчисленнійших польських партій, які заявили отверто, що аґрарна реформа тому конечна, бо лише плуг польського хлопа може тривко означити межі Польщі на Сході, та що польські дідичі не повинні протестувати проти аґр. реформи, бо та аґр. реформа має на меті спольонізування кресового села й залиття польським елементом кресових міст.

Переповівши докладно всі митарства польського уряду, починаючи від закону з 2. серпня 1919 р., промовець закінчив так: „Не віддаюсь пустим надіям і не займаюсь поодинокими постановами закону (який є на розгляді сенату) — навчений досвідом, який мали мої товариші, ставляючи поправки до проекту закона у соймі. З покликом на засадниче наше становище, голосуватимемо проти законопроекту. Український нарід не дасть себе вломити. Накинену йому насильно боротьбу підійняв і всіми засобами провадитиме її послідовно аж до побіди — аж до зреалізування його національного ідеалу, бо „świetlana przyszłość, dla której pracują narody, istnieje".

Опісля сен. Повнер (П. П. С.) заявив, що його клюб голосуватиме за законом „з огляду на державний інтерес". Проти соймового проекту виступив гостро поміщик сен. Смульскі (Х. Д.), як проти „насильства над конституцією, руїни рільничого промислу, та вбивства почуття справедливости". Після короткої промови сен. Вислоуха, приступлено до подрібного розгляду поправок комісії. Управитель м-ства зем. реформ Радван займав становище до поодиноких поправок.

Наради сенату над законом трівають дальше.

По широкому світі.

Участь Італії в конференції міністрів заграничних справ є ще сумнівна. Вся італійська преса, як урядова так і опозиційна, займає дуже здержливе становище до справи ґарант. пакту, опрокидуючи твердження Франції й її союзників, наче би Італія була близько заінтересована у ґарант. пакті з огляду на небезпеку австро-німецької злуки. Італія твердить, що така злука й так не може послідувати без згоди Італії, а зрештою — в цій справі Франція, Польща й ЧСР багато більше інтересована ніж Італія.

Німеччина заплатила 5. вересня ц. р. 30 міліонів зол. марок — титулом зобовязань прийнятих у минулор. льондонській конференції (виконання пляну Доза).

Гінденбурґ збірається обїхати звільнене від Французів Поруря. Йому готовлять надзвичайно святочне прийняття.

З Закарпатської України повідомляють, що в Ужгороді відбулась довірочна нарада тамошніх політиків, на якій пос. Камінский, Щерецький, д-р Еґрессі і д-р Бращайко рішили скласти спільну нову опозиційну партію під назвою „Руська народна партія". 20. вересня має відбутись партійний конґрес.

За тюремними мурами.

Як нас повідомляють, в неділю вечером проголосили політичні вязні голодівку в тюрмі Баторія з приводу докукливостей і незгідних з постановами закону заборон для політичних вязнів. В понеділок справді розпочалася голодівка, супроводжена ворожими окликами й 7-ій год. вечером явилася поліція.

У вівторок крики наповнили цілу тюрму. Бито в двері, уся тюрма ходила ходором. Кримінальні вязні, які не брали участи в голодівці, кричали найбільше. В середу вечером крім пішої явилася й кінна поліція з поліційною каретою. Говорили, що вона прийшла за якимсь вязнем засудженим на смерть, щоби його відвезти до Бриґідок на екзекуцію.

Одначе небавом виявилося, що поліція має инші наміри.

В четвер відбулася в тій справі нарада адвокатів

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Господарка народнім майном.

(Історія одної фондації.)

Бл. п. о. Йосиф Фолис, парох в Скнилові і посол до Ради державної, помер у Відні 9. жовтня 1917 р., полишаючи свій маєток Скнилів на садівничо-огородничу школу для воєнних сиріт гр.-кат. обряду й української народности. Маєток складається з 45 моргів поля з сіножатями (крім 5 моргів, що полишив був синові), 10 моргів саду з огородом і господарськими будівлями і 19 моргів стависка. Коїм пього полишив турбіновий млин, що не був в руху. Для завідування цею фондацією малася створити кураторія, зложена з митрополита, представників товариств „Сільського Господаря", „Просвіти" і „Наук. Тов. ім. Шевченка" та його сина. Маєток був досить знищений світовою війною, а в часі польсько-української війни потерпіли всі будинки: обширне помешкання, офіцини, стайні більша і менша (все муроване), стодола і шпихлір. По смерти батька завідував маєтком його син бл. п. Михайло Фолис, а коли 19. березня 1919 р. Поляки його розстріляли, установив суд куратора в особі д-ра Ев. Гвоздецького, адвоката у Львові і синдика митрополичих дібр. На внесення куратора львівський суд виарендував цілу реальність п. Дяковій, вдові по священику, на 3 роки, а опісля знову на 3 роки до 1925 р. включно. Родина бл. п. Фолиса, бачучи, що п. Дякова нищить будинки, та що через підарендування селянам піль, сіножатей і саду по значно вищій ціні, як сама платить, використовує фондацію, хотіла сама взяти посесію Скнилова, особливо, що дві сестри фондатора вдова по адвокаті бл. п. П. Літинськім і братова вдова по бл. п. о. Ант. Фолисі живуть в убожестві. Одначе через адвокатські крючки родина фондатора не могла цього осягнути. З причини процесу за 5 моргів по бл. п. Мих. Фолисі, який вела родина з б. господинею о. Фолиса, не міг суд видати декрету дідицтва, бо акти ходили по всіх інстанціях. Остаточно ц. р. суд видав такий декрет і слід було сподіватися, що

КЛИМ ПОЛІЩУК.

„Із трикутника смерти".

Ридала ліра і про мужицьке горе словами оповідала. Оповідала про те, якто мужицька доля „гірко слізми плаче", коли в сухих очеретах тільки „голодні північні вітри", а важкі хмари, що над верховіттям дерев, слухали й мовчки тікали…

Низько схилені голови подорожніх враз підвелися і голосні вигуки зеднались з голосом ліри, які, наче довгий батіг, немилосерно хльостали лице неба.

— Горілки!.. Дайже горілки, щоб гартувалися жили і кости!

Повна самогоном чарка знову пішла від рук до рук, але чоловік, що з котячими вусами, наче не помічав її. Він з усієї сили гатив себе кулаком по голові і надриваючися, кричав кудись у млу лісів:

— Хібаж це пісня?! Це лайка, проклін, а не пісня!

Повернувся до сліпого зі злобою:

— Ти кого, старий дурню, так лаєш?! Кого проклинаєш?!

Застогнав сліпий і все враз затихло, один лише гомін лісів котився у далеч незнану.

Туга, як злодюга, підкралася й сіла коло барильця з міцним самогоном. Забулися пити. Мовчки рухались далі і слухали, як скрипіли колеса у возі, як шуміли дерева навколо. Слухаючи, хотіли всі враз припасти головами до полудрабків і гірко заридати над своєю безпорадністю.

Раптом щось таке, наче тінь перед возом. Придивившись, побачили, що по дорозі, ледве переступаючи з ноги на ногу, йшов хтось сіренький і маленький. Побачивши, всі віджили наче:

— Гей, чоловіче добрий! Хто ти й куди йдеш сам один в таку темряву? Иди до нас, так ніг не надриватимеш! У нас туга в душі, так за те можемо втішити серце! Иди сюди, а тут і самогон, і музика є… все тут є, тільки щастя не має, бо щастя, то жарт один кепський!.. Ходи!

Прохожий хвилину стояв нерухомо і мовчки, позирав на віз, де сиділи такі дивні люде. В його грудях говорило щось таке, як передчуття чогось недоброго, але тіло чуло страшну втому, яка настирливо тягла його до воза.

— Ну, товаришу, скорійше! Веселійше стане нам і тобі. Знесилився, бідний, так хай відпочинуть хоч ноги твої

Ще одна хвилина вагання й нерішучість прохожого стала рішучістю і він сміливо підійшов до воза. Вилізаючи на віз, витирав полою шинелі чоло й ніяково говорив:

„Проклятуща дорога… Ноги не можна витягти з грязюки… Ледвещо трицять верст прошкандибав за день… Іду, що аж під грудьми заболіло, а з того нічого. Нема сили, що колись була, бо все „трикутник смерти" зїв".

— Так ти такий-же козак, як і ми?! Як так, то й доля наша однакова. Поглянь лиш навколо, яка пітьма скрізь! Вертаємо додому з порожніми руками. Ха-ха-ха!… І ти, як видно також так. Горілки! Пий товаришу! Самогончик, як паточка. За останнє купили, аби тільки якась радість.

Подорожній узяв із рук вусатого чарку і зразуж вихилив. Налили ще одну і він так саме, як і першу, хильнув аж до самого дна, вже більш не вагаючися.

— Так ти й справді гарно вмієш пити! Пий, товаришу! Пий, скільки влізе, бо тільки з горілкою можна нам жити на світі.

І подорожній пив і пив.

Старий лірник знову звів до неба свої більма і знову заридала ліра.

Далеко на сході, над лісами та туманами, серед хмар стало блимати щось ясніюче. Як за хвилину зявивсь сірий місяць і кинув на них скупий жмуток світла. Здрігнулися з такої несподіванки, а дерева, що здовж дороги, стали чудернацькими велетнями, які, здавалося, вели проти них тиху змову. Шкіряний кажан сполохано метнувся кудись понад самими головами, а в глибині лісів з трівожною розпукою загукали сови.

Та подорожні не звертали на це ніякої уваги. Чарка із самогоном пішла ще жвавійше і ще голоснійше заходилась ліра.

Прохожий товариш, захмілівши мозок, як до себе самого, говорив до них:

— Кажу вам, що чоловік, закі він живе, мусить лиш про себе дбати! Щоб там не було, а треба якось жити.

Поломай, потороЩ все, але хліба кавалок май завжди. Я не такий дурень, як вам здається, щоб вертати з порожніми руками. Ні, ось моя праця і старанок!…

І він із усією силою вдарив себе кулаками в груди.

Три американських папірці по 100, а коли їх скласти в один папірець, то буде цілих 300. Кажу

…ріжатом фондації вийде в життя. Та стається знову щось нове. Цього року військові власти запотребували більшої скількости поля в Скнилові і почали в добровільний спосіб купувати у громади (пасовиско), поля у громадян і в фондації. Кураторія фондації в наведенім в горі складі, хоч досі не має ще статута фондації, самовпрямо інтересується фондаційним маєтком і зарядує ним за посередництвом синдикатора Е. Гвоздецького. Тож коли військовість забажала набути цей маєток на свої ціли і давала досить помітну ціну, кураторія ухвалила залишити на огородничо-садівничу школу 30 моргів (в тім будинки і сад), а решту продати, особливо, що 19 моргів стависка було в процесі з громадою і не було виглядів виграти процес а хоч би в'н і був виграний, то малі є вигляди на ужитковість стависка. За одержану готівку 109.250 зол. ухвалено закупити фільварок Закомарє, що складається з 175 моргів поля і сіножатей та 26 моргів ліса враз з будинками в добрім стані. Пертрактації вів голова „Сільського Господаря" п. Михайло Луцький. Ціна купна 17.500 амер. долярів. Опісля закуплено за 1.600 амер. дол. живий і мертвий інвентар і повідлавано довги, так що лишився невеликий довг (около 8.000 зол.) в „Щадниці" в Перемишлі і дещо за інвентар. Маєток Закомарє закуплено з засівами, отже інтерес був незлий. Траплялися инші фільварки до закупна, але або були за великі і треба було брати на себе сплату довгів, або земля хоч ліпша, то поможна, або далеко від зал. стації. В Закомарю буде небавом відчинена стація, що з огляду на будучу школу має велике значіння. Дивна річ, що кураторія не вважала вказаним отсей фактичний стан на підставі оригінальних дат подати до відома української суспільности і таким чином дала притоку до ріжних здогадів, що не дуже скліблюли управі фондації. Скнилів — це неначе передмістя Львова. Багато людей відвідувало Скнилів за життя бл. п. Н. Фолиса, багато бувало по смерти і бачило руїну цього гарного маєтку. Хто бачив теперішню господарку, заломлює руки і винує теперішню управу, себто п. Дякову, д-ра Е. Гвоздецького, а навіть свояка пані Дякової о. пралата Кунинського. Щож закидають люде?

(Докінчення буде.)

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Програма сойму.

В марш. Ратая був 18. 9. конвент сеніорів. Ухвалили, що соймові комісії почнуть наради 29. 9. Перше по феріях засідання сойму буде 6. X. На той день мін. скарбу заповів внесення бюдж. прелімінаря. Конвент ухвалив теж з огляду на тяжке положення держави обнизити пос. дієти на 6 прц.

Протианґлійська демонстрація СРСР.

В суботу звиться в Царгороді радянська чорноморська фльота. Прибуде там і часть балтійської фльоти. Рівночасно з радянською фльотою мають демонструвати турецькі кораблі. Демонстрація ця звернена проти Англії в звязи зі справою Мосуля. Англія й собі постаралася про контрдемонстрацію. Два новочасні англ. кружляки є вже на Чорному морі. Крім цього вишле там Англія ще инші кораблі.

Ренський і сх. пакт.

„Морнінґ Пост" повідомляє, що англ. уряд згодився на спільні наради в Льозанні, підчас яких представники Чехословаччини і Польщі переговорювали з представниками Німеччини. Одначе англ. уряд вимагає, щоби зах. гар. пакт не був залежний від ґарантій сх. пакту. Представник СРСР. мав заявити, що колиб заключено сх. пакт включно з СРСР., становище Москви до С. Народів змінилося би зовсім.

Біржа.

Львів, 18. вересня 1925.

Гроші.

Вчора тенденція хитка. Обо рот середній.

Амер. дол. 6·28 — 6·30, канад. дол 5·60 — 5·70, чеські кор. 0·17·70 — 0·17·90 леї 0·02·70 — 0·02·75, франц. франк 0·26·50 — 5·26·75, швайц. фр. 1·09 — 1·10, анг. фунт 27·60 — 27·80.

ПАВЛИНА З ТЕНИЦЬКИХ БОЙКОВИЧЕВА

Українську землю покрила свіжа могила. Не стало одної правої душі, розпрощалася зі світом та його злиднями велика громадянка, що не на словах, а чином виявила свою любов до українського народу та розуміння його найживотніших потреб, головно його національного культурного освідомлення. Громадянка, якої не засягнув теперішній зматеріялізований час. Дня 12. вересня 1925 померла в Калуші Павлина з Теницьких 1-о Третнерова, 2-о Бойковичева, вдова по бувшому посаднику Калуша. Відмовляючи собі нераз заспокоїння найконечніших життєвих потреб, жертувала своє майно, камяницю в Калуші з великою парцелею при вул. Долинській на Українське Педагогічне Товариство. — Завдяки глибокій любові Покійниці до української молоді, скріпилася „Рідна Школа" поважним надбанням, яке послужить на розвиток українського духа української молоді спокусливого часу. Справді княжий дар Великої Громадянки дасть і старшій громаді нагоду призадуматися, що не слід відтягатися від найдрібнійшого обовязку: піддержувати матеріяльно „Рідну Школу" тоді, коли людина сильна духом жертвує на ту ціль своє майно.

Заслугу покійної для великої справи зрозуміло й оцінило як слід Громадянство Калуша, виявляючи свою прихильність для неї величавою участю в похоронах, які відбулися дня 14. вересня. Тіло Покійної перевезено старим народнім звичаєм на жалібно прикрашених санях. Де звеличання похоронів причинилася Старшина Кружка У. П. Т-ва в Калуші. Память Добродійки „Рідної Школи" остане на завсіди свіжою в серцях української громади й доростаючого покоління. Хай лекшою буде Їй земля, яку Вона так любила.

НОВИНКИ.

— **Інтервенція адвокатів у справі політ. вязнів.** У справі голодуючих політичних вязнів, а з окрема перебуваючих у арешті окружного карного суду у Львові: інж. А. Мельника, Е. Зиблікевича і тов. інтервеніювали у пятницю (18. ц. м.) за кількома наворотами в Президії Апеляційного і Окружного карн. Суду у Львові, та в справі вязниць при вулиці Казимирівській адвокати: д-р Степан Федак, д-р Михайло Волошин і д-р Олександер Марітчак, домагаючись побачення з арештованими. Управа вязниць при вул. Казимирівській не дозволила оборонцям побачитись з арештованими нібито з тої причини, що вони відсиджують дисциплінарну кару. Заступник президента Апеляційного суду Лучкевич і президент Гавель заявили, що не одержали досі ніякого урядового донесення і тому не можуть полагодити справи. Таким чином навіть оборонці не мають змоги побачитись з арештованими.

— **Відгомін подій з 1918 р.** Перед лавою присяжних суддів в окружному суді у Львові засів учора Герасим Іваньчук, селянин зі сокальського повіту, обвинувачений за вбійство доконане ним буцімто в листопаді 1918 р. Фактично в листопаді цього року вбив хтось у лісі інтернованих українською владою чотирьох Поляків, а то: З. Томачка, Ст. Байку, Здз. Збишевского і Е. Стефановского. Обвинувачений, як виходить з акту обвинувачення, мав належати до складу ескорти, яка переводила названих Поляків зі Сокаля через ліс до иншої місцевости. Та ескорта мала доконати вбийства. Герасима Іваньчука арештувала була польська влада за цю справу ще в 1922 р., але тоді його випущено на волю через недостачу доказів. В червні мин. року він знов ставав перед судом за той самий злочин, але тоді розправу відложено через недостачу свідків і доказів. Вчора ту саму справу знов відновлено. Суд присяжних засудив Іваньчука на кару смерти з заміною на 15 літ вязниці. Засуджений присуду не прийняв.

— **Памяти В. Самійленка.** В короткому часі влаштовує у Львові Українське Товариство Допомоги Еміґрантам з України Академію, присвячену памяти покійного поета Володимира Самійленка.

— **Стипендія.** Управа Українського Товариства Допомоги Еміґрантам з України у Львові на своєму останньому засіданню з дня 14. вересня ц. р. призначила проф. В. Заїкину стипендію на протяг півроку для докінчення наукової праці п. з. „Нарис історії української фільософії XVIII.—XIX. віку".

— **Золото в С. Р. С. Р.** Як видно зі справоздань більшовицької влади, нововідкритих копальнях золота над рікою Алдан на Сибірі зібралося біля 12 тисяч копачів. Та це ще не всі, бо щодня надтягають нові ряди золотокопателів з найдальших сторін світа. Доля усіх тих пошукувачів дуже незавидна через недостачу харчів та через безробіття. Урядова більшовицька комісія, що пересліджує тамошні відносини, обрахувала, що в цілому тому окрузі находиться біля 400 тон золота. Великі трудноші в експльоатації творить достава поживи до тої на 500 км. від Якутська віддаленої місцевости. Така сама віддаль і до найближчої залізничої стації. Найбогатшою в золото є долина ріки Тумжен, що впадає до Алдану, допливу Лени. В минулому році вислали туди із Якутська два кораблі, що везли біля 200 тон поживи, та довелося їм доплисти тільки на віддаль 45 км. від копалень. Від того часу поживу доставляють туди літаками. Та не звважаючи на все те, заснували там вже і філію державного банку та зорґанізовано трест „Алданзолото", що має зорґанізувати копальництво та відбирати золото від копальників. Трест має найбогатші ділянки та винаймає їх золотокопателям за означену кількість золота. Пересічно дає один день праці такому золотокопателеві чвертьфунта золота, але є такі місця, де можна добути і цілий фунт. Все золото чи пісок чи метал мусить здаватися трестові. Пять фунтів а не більше може кожний вивезти зі собою поза копальнями.

— **Управа Громади Українців з Кубані на Чехословаччині** (Прага) комунікує, що згідно з постановою Управи громади та на спілку з членами ревізійної комісії дня 15. вересня ц. р. діяльність її припиняється аж до скликання надзвичайних загальних зборів Громади. А тому й виступи якихнебудь осіб в імени Управи Громади Українців з Кубані треба вважати самозванчими.

— **Польський посол Бон у Москві.** Радянські газети інформують, що до Москви приїхав із Варшави соймовий посол Адольф Бон, член незалежної хлопської фракції у соймі. Посол А. Бон вибраний до сойму з лісти „Визволення" у бжеському окрузі. В листопаді 1924 р. А. Бон із 7-ма иншими послами виступив із „Визволення" та заснував незалежну хлопську партію, яка стала на комуністичну платформу, хоч з комуністичною партією не злилася. Нова партія стала на становищі політичної кооперації з комуністичною партією. Посол Бон виїхав до Москви для обзнайомлення себе з тамошніми відносинами й уважав бажає приглянутися на місці селянським справам. У Москві Бона витали офіціяльні кола, а Союз сільських кооператив СРСР повідомив посла, що вважає його, як кооперативного діяча, своїм почесним гостем, та буде його всесторонньо про все інформувати.

— **Винайм сірникового монополю.** На передпослідньому засіданні Ради міністрів принято рішення про винайм сір-

вам, що треба дбати. А папірці такі новенькі, наче тільки із машини вийшли… шовковенькі просто і кожний по сто… Ось вони!… Подивіться!…

Він розщібнув шинелю і діставши з пазухи біленьку хусточку, з якої вийняв три банкноти, по 100 долярів кожний, і з реготом замахав ними в повітрі. Господар підводи й обидва подорожні аж скаменіли від такої несподіванки і, мовчки, як зачаровані, дивилися то на його лице, то на гроші. Чоловік із кочичими вусами, випустивши чарку, жадібно простягнув руку, щоби переконатися в правдивости слів прохожого; господар підводи, кинувши віжки, також простягнув чогось руки, тільки той круглий, що наче горбатий, сидів нерухомо, розширивши очі, та ще сліпий старик спокійно тягнув якусь жалібну пісню.

Ось вам війна, та ще й при обові!… Зазнав того лиха чимало… Було раз, що мало не згинув, але, якив Богові, йду вже додому…

Зупинився, глянув і зразу побачив щось дивне у всіх.

Тоді вже про инше:

— Ну й чого-ж тут роти роззявляти?… Давайте горілки, а як не стане, то я тричі більше куплю вам, еге…

Сховав гроші за пазуху і, не звертаючи ніщо ніякої уваги, сам наливав і сам випивав. Пючи, не помічав навіть того, як серед подорожніх запанувала якась незрозуміла мовчанка і що ніхто з них не сказав йому ні одного слова.

У млистій пітьмі тільки одне важке дихання. Ті, що так дихали, чули, як по їх палаючих лицях, ніби шкіряні крила кажана, хльостаються три папірці шовкові.

Три папірці, кожний по „сто", а разом „триста". — Силкувалися відгадати, звідкіля в цього сіренького та маленького чоловіка такі великі гроші в той час, як у них ні шага за душею. Дітям паршивого гостинця не мають, а тут, перед самим носом, такий самий чоловік, як і вони, гордо хвалиться грішми…

Мовчки глянули один одному в очі й наче все зрозуміли, бо відразу побачили те, що годину до того надималося в серці і виперто наполовину груди. З тупим жахом відчули, що ось-ось мусить статися й обережно стежили за своїми руками.

(Докінчення буде.)

НАДІСЛАНЕ.

...икового монополю американській спілці „International-Math-Corporation". Умова про сірникову монополію американській спілці ... Умова про винайм зобовязала спілку дати Польщі в момент підписування умови позичку в сумі 6 мілінів долярів. Крім цього має названа спілка вложити ще других шість міліонів долярів титулом інвестицій у монополевих закладах. Винайм монополю тріватиме 20 літ. По тім часі спілка має віддати державі ціле підприємство разом з усіми вкладами без відшкодування.

— **Нові трійливі ґази.** Завдяки найновішим здобуткам науки і техніки світ ушасливлений винаходом трьох нових, трійливих ґазів. Вони називаються: ліфечалявінсильоравін, хльорацетофеном і вихльоретальсульфід. Є це три відмінні ґази зі зовсім відмінними прикметами. Від першого людина моментально сліпне, від другого негайно вмирає, третій може знищити життя на просторові цілої провінції на протяг 6-ти місяців. Розвиток науки є отже для людства деколи проклятгем.

Бібліоґрафія.

Нові книжки:

Микола Чайківський: ЗА СИЛУ СОНЦЯ. Фантастичне оповідання для молоді з недалекого майбутнього (з 6 малюнками П. Ховодного). Накладом Українського Педагогічного Товариства. Львів 1925, 8°, ст. 192.

Петро Мурський: ПАН МАЙСТЕР КОПИТКО. Комедія в 3 діях. Накладом автора. Львів 1925, 16°, ст. 48.

Інж. Лев Ропеліе: ЯК ПРИНОРОВЛЮВАТИ ПОМІЧНІ ПОГНОЇ. Накладом Спілки акц. експльоатації потасових солей у Львові 1925, 8°, ст. 22.

НОВА УКРАЇНА. Прага 1925. Ч. 2—3 червень—липень, ст. 174. Зміст: 1) М. Шаповал: Хто керує Україною. 2) М. Мандрика: Державне будівництво. 3) К. Каутський: Соціялістичний Інтернаціонал та СССР. 4) Вірші: Леонід Мосендз: „Закон". Евген Маланюк: „Несмертність". Юрій Дараган „З літопису днів біжучих". М. Сиужка: „Полем". 5) М. Сердинький: Мій роман. 6) Довгаль: Тіні похмурих днів. 7) Н. Грек: Брати. 8) Е. Маланюк: Вітер з Харкова. 9) М. Галаган: На третьому війсковому зїзді. 9) Л. Кобилянський: Українське посольство в Туреччині в 1918/19 р. 10) Громадянин: Голбіж і творчість. 11) Шаповал: До замітки д. Громадянина. 12) М. Степанович: На західно-українських землях. 13) М. Галаган: Панська психольоґія. 14) Киянин: на Україні. 15) Нетактовний: Солодкий хліб. 16) Г. Гаманія: Болгарська трагедія. 17) Д. Ісаєвич: Модерні Єзуїти. 18) Декларація Українського Револ.-Визвольного Союза. 19) Листи з України. 20) Відгуки життя. 21) Ucrainica. 22) На еміграції. 23) Бібліоґрафія.

ХЛІБОРОБСЬКА УКРАЇНА. Відень. — Книжка пята. Рік 1924—25. ст. 398. Зміст: Подяка У. С. Х. П. тим, хто спричинився до видання V. кн. „Хліборобської України". 1. Сергій Шемет: Микола Міхновський. Посмертна згадка (з портретом). 2. Уривок зі „Споминів" Гетьмана Павла Скоропадського: „Від початку 1918 р. до проголошення Гетьманства". 3. Вячеслав Липинський: Листи до Братів-Хліборобів. 4. Проф. О. Озарченко: Основи номінальної валюти. 5. Генерал П. Залеський: Завдання розумного і чесного правительства на Україні. 6. Вячеслав Липинський: З приводу статті генерала Залеського. 7. П. Д-ко: Єлисавета Івановна з Скоропадських Милорадович. До 25-х роковин її смерти (з портретом). 8. Гр. Адам Монтрезор: „Дух нації" і „дух землі". 9. Вячеслав Липинський: Покликання „Варягів" чи орґанізація хліборобів? Кілька уваг з приводу статті Є. Х. Чикаленка: „Де вихід?" (Закінчення). 10. З минулого: Донет Олянчин: Два листи Гетьманів Богдана Хмельницького і Івана Виговського до Курфірста Бранденбурґського Фрідріха Вільгельма (з фотоґрафіями листів). 11. Посмертні згадки: Адам Рокицький Некрольоґ (з портретом). 12. Біжучі вісти.

ОПОВІСТКИ.

Український мішаний хор Д. Котка: У вівторок 22. IX. — Тернопіль.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич:

Хоростків. Саля Сокола.
19.IX. „Вій".
20.IX. „Майська ніч".
21.IX. „Казка старого млина". (прощальна вистава).

Микулинці. Саля Нар. Дому.
22.IX. „Дні нашого життя".
23.IX. „Сатана". (прощальна вистава).
Тернопіль. Саля Міщан. Братства.
24.IX. „Дні нашого життя". (переїздом одна вистава).
Бережани. Саля Сокола.
26.IX. „Циганка Аза".
27.IX. „Маруся Богуславка".
29.IX. „Пан Твардовський".
30.IX. „Вій".

З 15.IX. вступив до Театру як головний режісер відомий артист Вп. Бенпаль. Разом з ним дістали заанґажовані артистки: Вп. Бенпалева і Вп. Барвінок. Театр має намір в скорім часі „звітати" на кілька вистав до Львова. 131 17—?

Вписи на однорічний торговельний курс приймаються в домівці Торговельної Школи Т-ва „Просвіта" у Львові вул. Корнякта ч. 1. в будні дні від 9—10 рано. Предложити треба матуральне свідоцтво і зол. 10 вписового. 2—3

Оголошення. Канцелярія Українського Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі доводить цим до загального відома, що прийом прохань на І-й курс Інституту відкритий. Прийматимуться виключно особи, що мають матуру (атестат зрілости) і „приказ" на перебування в Ч. С. Р. Республиці. Кількість стипендій обмежена. Прохання про прийом до Інституту (на імя ректора Інституту) приймаються в Канцелярії Інституту, Прага, Сміхов, Малатова 19. що дня з 10 до 12 год. крім неділь і свят або висилаються поштою на ту саму адресу (разом з документами: життєписом і 3-ма фотоґрафіями). — Управитель Канцелярії Інституту.

Зі спорту. Між Ж. К. С. „Гасмонея" І. і У. С. К. „Україна" відбудуться на площі Ж. К. С. „Гасмонея" за личаківською рогачкою (доїзд трамваями ЛП і 8) в понеділок, дня 21. с. м. в год. 3.30 по полудни товариські змагання копаного мяча.

Дрібні оголошення.

Дві панночки найдуть приміщення. Світлик, Софії 2?. 47? 3—3

Субститут нотаріяльний пошукує посади. Зголошення до Адміністрації під „Субститут". 454 2—3

Академікові некурячому винайму спільний покій. Потоцького 14, 1. пов. ґанком. 490 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Заява.

Заявляю, що непорозуміння між мною та поодинокими Громадянами Рогатинщини та членами українських інституцій й українськими інституціями зокрема, цілком усунені, а в великій мірі я особисто був їх причиною.

Цею дорогою почуваюся до громадянського обовязку перепросити всіх, а зокрема Хв. Старшину Кружка УПТ. в Рогатині, та Хв. Учительський Збір рогат. української ґімназії та без застережень стаю до спільної з Ними праці.

Обиду, нанесену Хв. Учит. Зборові на загальних зборах філії „Просвіти" в дні 1. червня ц. р., прилюдно відкликую і на цьому місці всіх Шан. Товаришів зокрема щиро перепрошую. Заявляю, що своєї постанови твердо та щиро держатися буду до кінця.

Заявляю врешті, що за виїмком поміщених віршів: „Я ворог вам" та „Ах той Угрин", я не є автором брошурки „На чисту воду" й тому за її зміст особисто не відповідаю. В другому томі журналу „Рогатинець" я не був автором статтів на особисті теми, за виїмком вірша „Смулка пише".

Микола Угрин-Безгрішний.

В імени Учительського Збору приймаємо
491 що заяву до відома. 1—1
Д-р О. Турянський, Григорій Заморока.
Свідок: *Антін Крушельницький.*

Станція для двох старших статочних панночок, які не потребують опіки в українськім інтел. домі. Окремий покій, харч, евен. прання. Адр. в Адм. 487 1-2

Потрібна негайно інтеліґентна жінщина в середнім віці до ведення хатного господарства і кухні у священика вдівця. Зголошення з услівями до уряду парохіяльного, Городилка п. Іосо. 479 2-2

Парцеля будівельна в Замарстинові Волі корисно до набуття. Відомість Більчевського 3. II. п. 10. 488

Студенти III. р. прав наваже переписку в матримоніяльній цілі з панною, котраб допомогла йому укінчити студія. Зголошення до Адм. „Діла" під „Рожа". 484

Хто знав би, де находиться Яків Петрович Гаркавий з київської ґубернії, що прибув до Галичини з військами Петлюри та мав перебувати в Західній Галичині, буде ласкавий дати знати за винагородженням до Адміністрації. 471

Студентку на мешкання і харч прийметься. Інформації в Адміністрації „Діла".

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10